

גבולות היחידה: חומש דברים, פרק ח', פס' א'-ו'

נושא היחידה: המדבר – בית ספר לאמונה וביטחון

מספר שיעורים: 1

כתבה: רינת שיק

כללי:

המסע במדבר היה מסע מורכב מאוד, ומטרתו הייתה הכנה לחיים של אמונה בארץ ישראל: "כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם". בשיעור נבין את מהות הניסיון במדבר ואת חשיבות הזיכרון הלאומי של תקופה זו טרם הכניסה לארץ, עבור עם ישראל **לדורותיו**.

פתיחה:

נשאל את התלמידים מי השתתף אי פעם בטיול (משפחתי, שנתי, מסע בתנועת נוער) שהיה בו קושי. נזמין 1-2 תלמידים שישתפו בקושי, ונשאל: מה עזר להם בדרך? מה הרוויחו בסופו של דבר מהמסע?

בהתאם לכיתה, ניתן גם לעשות שימוש בכלי של כתיבה יוצרת: נבקש מכל תלמיד להוציא מחברת ריקה/דף ריק. כל אחד יכתוב דף דמיוני מיומן שמתחיל כך:

"אני לא יודע כמה זמן אני כבר צועד, לא מרגיש את הרגליים מרוב עייפות, הבטן מקרקרת, אבל נגמר לי כל האוכל שהבאתי מהבית..."

עיון בפסוקים:

המורה תקרא את הפסוקים פעמיים. בפעם הראשונה קריאה רציפה עם דגשים במקומות הנכונים, ובפעם השנייה נשאל קודם את השאלה המנחה הבאה:

ההליכה במדבר הייתה נס או ניסיון? מתנה או קושי?

נבקש מהתלמידים למלא את הטבלה הבאה בזוגות. ייתכן שביטויים מסוימים יעוררו מחלוקת. למשל, האם המן הוא מתנה או ניסיון?

נצייר טבלה על הלוח, ובה סיכום המטלה שניתנה בקריאת הפסוקים.

ביטויים של נס / חסד ה' במדבר	ביטויים של קושי וייסורים במדבר
ויאכילך המן	למען ענותך
שמלתך לא בלתה מעליך	לנסותך
רגלך לא בצקה	ויענך

כִּי כֹאשֶׁר יִיסֵר אִישׁ אֶת בְּנוֹ ה' אֱלֹקֶיךָ וִירְעִיבְךָ מֵיִסָּרְךָ	וִירְעִיבְךָ
וְנִבְקַשׁ מֵהַתְּלִמִּידִים לְשִׁים לֵב / לְהַעֲתִיק לְמַחְבְּרָתָם מִיָּלִים הַמְדַּגִּישׁוֹת אֶת הַקּוֹשֵׁי בַּמְדַּבֵּר, וּמִצַּד שְׁנֵי מִיָּלִים הַמְדַּגִּישׁוֹת אֶת הַחֹסֵד / הַנְּסִים שֶׁהָיוּ בַּמְדַּבֵּר.	וַיֹּאכִילְךָ הַמֵּן אֲשֶׁר לֹא יָדַעַת
בְּתוֹךְ הַפְּסוּקִים אֲנִי מוֹצֵאִים שְׁתֵּי הַתִּיַּחְסוּיֹת לְמַסַּע בַּמְדַּבֵּר, כִּי בִּאֲמַת יֵשׁ צַד שֶׁל נְסִים וְיֵשׁ צַד שֶׁל סָבֵל שֶׁל קוֹשֵׁי, וְיֵשׁ פְּעָמִים שֶׁגַּם בְּנֵס, יֵשׁ נִיִּסְיוֹן, אֲפֶשֶׁר לְצִיֵּן בְּפָנֵי הַתְּלִמִּידִים, אִם לְתַתּוֹת לָהֶם לְמַצּוֹא אֶת זֶה בְּאוֹתִיּוֹת שֶׁל הַמִּיָּלִים - "נִיִּסְיוֹן" - כִּי בִּאֲמַת כָּל נֵס בֹּא לְרוֹמֵם אוֹתָנוּ, וְגַם כָּל קוֹשֵׁי בֹּא לְרוֹמֵם וּלְחַזֵּק אוֹתָנוּ.	כֹּאשֶׁר יִיסֵר

איזה ביטוי הופיע בשני צדי הטבלה?

נקרא שוב את הפסוקים.

ונבקש מהתלמידים לשים לב / להעתיק למחברתם מילים המדגישות את הקושי במדבר, ומצד

שני -מילים המדגישות את החסד / הנסים שהיו במדבר.

בתוך הפסוקים אנו מוצאים שתי התייחסויות למסע במדבר, כי באמת יש צד של נסים ויש צד

של סבל של קושי, ויש פעמים שגם בנס, יש ניסיון, אפשר לציין בפני התלמידים, או לתת להם

למצוא את זה באותיות של המילים - "ניסיון" - כי באמת כל נס בא לרומם אותנו, וגם כל קושי

בא לרומם ולחזק אותנו.

כמו שאנו מוצאים באבא שגוער בבנו ומעניש אותו, שכמובן פועל רק לטובת הבן.

המן הוא דוגמה טובה לכך:

האם המן היה נס או ניסיון? ברכה או מבחן?

לפי הרמב"ן, הקב"ה היה יכול להוליך את עמו דרך הערים, אך הוא בחר להובילם דרך המדבר,

מקום שאין בו לחם, מקום שבו הדבר הכי בסיסי בחייו של אדם, המזון, נמצא מחוץ לתחום

שליטתו. הוא תלוי לגמרי בה', ולכאורה לא יודע בוודאות אם ומה יאכל למחרת - "וכל זה עשו

לשמור מצות השם ללכת כאשר יצוה" (רמב"ן). דרך ניסיון המן, נוצר חיבור עמוק בין העם לה',

והחיבור הזה יבטיח כי העם ילך בדרך ה' וישמור את מצוותיו.

הצעות להמחשה:

1) סיפור ממחיש - בתחילת השיעור, סיפורים אישיים של תלמידים.

2) כתיבה יוצרת - לפני קריאת הפסוקים, נזמין תלמידים לכתוב דף יומן על מסע שיש בו

קושי.

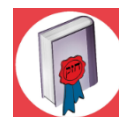
3) טבלה - ניתוח הפסוקים בעזרת השוואת ביטויים של נס מול ביטויים של קושי.

מסרים והפנמה:

א. ה' דואג לאדם בכל זמן - בזמנים של שמחה, ובזמנים של קושי.

ב. מטרת הקשיים היא לרומם את האדם ולהפוך אותו לאדם טוב יותר.

סיכום:

התורה מבקשת מאתנו לזכור את כל הדרך. מה שבעצם עלינו לזכור על פי שלושת המקורות שראינו הוא:

- א. גם בתוך הקושי, ה' דואג לנו.
- ב. לקושי יש מטרה: מבחן הוא גם ברכה - ליצור יראת שמים, תלות בה'.
- ג. המילה **ייסורים** נגזרת מהשורש = מוסר, מסר. ייסורים הם מעין מתנה, והכול לטובת האדם, כמו היחסים בין אב לבן.

ניתן להוסיף תרשים זרימה מעין זה:
מטרת ההליכה במדבר ארבעים שנה

למען עונתך

מטרת העינוי: למען הודיעך:

כל חיי האדם על פי ה'

לכל מסע יש מטרה, לכל דרך יש ערך.

נזמין שני תלמידים להקריא את דף היומן שכתבו. לאחר מכן, נשמיע את השיר "המסע"

<https://www.youtube.com/watch?v=vuYxQVtrs8U>

בביצוע בן סנוף.

נסכם: למסעות שה' מעביר כל אדם בישראל, ואת העם בפרט, יש ערך - ערך לדרך. מה שנראה כייסורים, הוא הכנה/ מתנה. בשיעור הבא, נראה כמה גדולה מתנה זו...

הרחבות:

ראינו לפי הטבלה, שהיו במדבר קשיים רבים, והיו בו גם חסדי ה'. נעיין בשלושת המקורות הבאים:

חזקוני ח', ד': "וזכרת את כל הדרך" - שהספיק לך הקב"ה את כל מחסורך בארץ מדבר ולא חסרת דבר, ומה אם במדבר כלכל אותך, ביישוב לא כל שכן.

פירוש: אם הקב"ה סיפק לנו את כל צרכינו במדבר - מקום של הפקר וקושי - קל וחומר שגם בארץ ישראל - מקום פשוט יותר למחיה - הוא יהיה עמנו ויספק את כל צרכינו.

(1) מה עלינו לזכור ע"פ החזקוני?

(2) מהו הקל וחומר אותו לומד החזקוני מזיכרון זה?

חזקוני ח', ה': שלא הושיט לך מזון לכמה ימים בפעם אחת, פן תמרוד בו, אלא מזון לפרנסת היום כדי שיהיך עיניך תמיד תלויות בו.

פירוש: המן שירד במדבר, ירד בכל יום מחדש, כדי שנרגיש תלויים בה' יתברך. אילו ה' היה נותן לנו את כל המזון לו אנו זקוקים, היינו עלולים לשכוח שהכול ממנו ולא להרגיש זקוקים לו, ומכאן קצרה הדרך למרידה בה' חלילה.

(3) מהו, ע"פ החזקוני, הניסיון שבלב בירידת המן במנה יומית?

רמב"ן ח', ה'-ז': כי כאשר ייסר איש את בנו - שיתן עליו לטובתו עול מוסר.

פירוש: המוסר הוא לטובת האדם - עול שכוונתו היא לחזק את האדם.

(4) מהי מטרת הייסורים ע"פ הרמב"ן?

(5) חשבו על קושי/ עונש שקיבלתם, שבסוף התברר כמסר, מתנה, ושלימד אתכם דבר חשוב.. שתפו את החברותא שלכם בסיפורכם.